

Діяльність суду на стадії виконання вироку

Кримінально-процесуальний кодекс України (далі – КПК) у ст. 2 закріплює завдання кримінального судочинства. Але без забезпечення реального виконання судових рішень ця норма є юридичною фікцією. Тому останнім часом набувають актуальності проблеми, пов'язані з переліком та статусом суб'єктів, змістом їх діяльності та повноваженнями на стадії виконання вироку.

Серед проблем стадії виконання вироку для кримінально-процесуальної теорії одним з ключових стало питання про процесуальний статус суду, діяльність якого на цій стадії підпорядкована загальним принципам кримінального процесу і спрямована на досягнення завдань судочинства.

Серед науковців цієї проблематикою займалися В.М. Бібіло, Ю.М. Грошевий, Т.М. Добровольська, Р.В. Литвинов, Є.А. Матвієнко, І.Д. Перлов, В.І. Пінчук, Д.І. Пишньов, М.К. Свіридов, Д.В. Туляньський, І.О. Харченко та інші.

Різноманіття питань, які вирішуються судом на стадії виконання вироку, тягнуть за собою і відмінності в діях судді, необхідних для їх вирішення. Так, Д.В. Туляньський пропонує класифікувати такі дії на три групи:

1) Організаційно-адміністративні – мають ознаки скоріш адміністративних, а не кримінально-процесуальних відносин:

– дії з відправки копії вироку із своїм розпорядженням про виконання обвинувального вироку тому органу, на який покладено обов'язок виконати вирок;

– відстеження судом приведення вироку до виконання (хоча, враховуючи ступінь завантаженості судів, ці дії суду майже не втілюються у реальність).

Як бачимо, це дії не процесуального характеру, що не супроводжуються винесенням процесуально важливих документів.

2) Дії із встановлення, дослідження та оцінки фактів, не пов'язаних з обставинами самого злочину та винесеного вироку, але прямо вказаних у законі, які повинні вирішуватися у стадії виконання вироку (питання про відстрочку виконання покарання, про умовно-дострокове звільнення, про зміну виду виправної установи тощо).

3) Дії, пов'язані із вторгненням до самого вироку, тобто вирішення в стадії виконання вироку різного роду сумнівів та протиріч, що виникають при його виконанні¹⁵¹.

¹⁵⁰ Аспірантка кафедри кримінального процесу Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

¹⁵¹ Туляньський Д.В. Осуществляет ли суд правосудие в стадии исполнения приговора? // Журнал российского права. – 2001. – №7.

Кримінально-процесуальна діяльність суду, пов'язана з виконанням вироку, зокрема щодо усунення сумнівів та протиріч, які виникають під час виконання вироку, є найменш дослідженою у теорії процесуального права.

КПК України не дає чіткого визначення «сумнівів та протиріч». Певний крок у заповненні прогалини, допущеної законодавцем, було зроблено Пленумом Верховного Суду України у своїй постанові №11 від 21.12.1990 року «Про практику застосування судами України процесуального законодавства при вирішенні питань, пов'язаних з виконанням вироку», де наведено орієнтовний перелік питань, які можуть бути розглянуті судом під час усунення сумнівів і протиріч.

Не досягнуто єдності у поглядах на те, чи є діяльність суду з усунення сумнівів та протиріч частиною стадії виконання вироку. Так, І. Діткун вважає за очевидне, що така діяльність не відповідає призначенню стадії виконання вироку. Єдиною обставиною, яка могла б свідчити про належність зазначених питань до предмета стадії виконання вироку, є те, що такі сумніви і протиріччя виявляються в процесі виконання вироку¹⁵². Крім цього, автор зазначає, що наявність у вироку сумнівів і протиріч свідчить або про відсутність предмета виконання, або про те, що рішення незрозуміле або з помилками правового характеру.

Посилаючись на відсутність в кримінальному процесі інституту часткової відміни вироку, М.К. Свіридов пропонує віднести вирішення подібних питань до компетенції суду на стадії судового розгляду, щоб не стирати межу між стадією судового розгляду та виконанням вироку¹⁵³.

І. Д. Перлов висловлював протилежну точку зору і пояснював можливість виправлення помилок вироків тим, що для цього не потрібно витребувати справу, скасовувати вирок і проводити новий судовий розгляд, завжди пов'язаний з викликом всіх учасників судового розгляду і повторним судовим слідством. Вказані питання не пов'язані з обставинами вчиненого злочину, їх вирішення не потребує від суду дослідження нових доказів, і тому для вирішення таких питань на стадії виконання вироку є всі необхідні умови¹⁵⁴.

Віднесення до стадії виконання вироку питань про сумніви і протиріччя, які виникають під час виконання вироку, зумовлюється процесуальною та фінансовою економією. Немає необхідності виправляти кожну помилку у вироку шляхом його скасування та наступного повного судового розгляду, що, безумовно, має своїм наслідком непотрібні витрати на повторний розгляд питань, які раніше були вирішені правильно. Під час роз'яснення вищевказаних питань, суд не змінює вироку, а лише роз'яснює

¹⁵² Діткун І. Місце діяльності суду з усунення сумнівів і протиріч у вироку на стадії виконання вироку // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №10. – С.165-168.

¹⁵³ Свіридов М. К. Сущность и предмет стадии исполнения приговора. – Томск, 1978.

¹⁵⁴ Перлов И. Д. Исполнение приговора в советском уголовном процессе. – М., 1963.

та дає тлумачення суті вироку для органів, які здійснюють фактичне виконання вироку.

Згідно з ст. 409 КПК України сумніви та неясності вирішуються судом, який постановив вирок, оскільки презюмується, що вирок в такому випадку за своєю суттю є правильним.

Таким чином, законодавцю слід конкретизувати загальні положення КПК у частині питань, що вирішуються на стадії виконання вироку. Мова не йде про вичерпний перелік, адже це неможливо, але можна спробувати дати узагальнене уявлення про них.

На мою думку, вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку, є цілком логічним і правильним на стадії виконання вироку.

*Мінасва К. В.*¹⁵⁵

Процедура адміністративного оскарження рішень контролюючих органів, історія правового регулювання

Активне реформування податкової системи на сучасному етапі тягне за собою постановку нових проблем. Сучасний період розвитку податкових відносин свідчить про необхідність глибокого правового аналізу процесуальної складової механізму податкового правового регулювання. Процесуальні правові засоби в податковому праві опосередковують взаємодію державних органів та платників податків, є гарантом захисту законних інтересів, а також важливим засобом координації приватних та публічних інтересів.

Дослідження проблеми оскарження рішень податкових органів в адміністративному порядку як способу вирішення податкового спору на даний час є досить актуальним. Зазначене питання розглядалася в працях учених, серед яких слід особливо виділити дослідження М.П. Кучерявенка¹⁵⁶, Є.А. Усенко¹⁵⁷.

Кількість спорів стосовно оподаткування зростає. Це пов'язано, насамперед, з недостатньою якістю актів податкових органів, частими змінами у податковому законодавстві, мінливістю податкової політики в державі. В історії нормативного регулювання адміністративного оскарження рішень контролюючих органів за часи незалежності України можливо виділити такі етапи:

1. Регулювання порядку розгляду скарг платників податків в Україні до 21 грудня 2000 року здійснювалося Положенням про порядок подання та розгляду скарг платників податків державними податковими

¹⁵⁵ Помічник судді Харківського апеляційного адміністративного суду.

¹⁵⁶ Кучерявенко М. П. Податкові процедури: правова природа і класифікація [Текст] / М. П. Кучерявенко. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 460 с.

¹⁵⁷ Усенко Є. А. Правове регулювання процедур вирішення податкових спорів [Текст] / Є. А. Усенко. – Х.: Право, 2011. – 184 с.